

vsaj ene prostočasne dejavnosti, pomembno za dobrobit sebe in svojih bližnjih.

Letos nam je na pomoč priskočila še moja kolegica, študentka specialne pedagogike in delovne terapije, ki je staro mamo prihajala oskrbovat enkrat tedensko v dopoldanskem času, preko Centra za socialno delo pa staro mamo dvakrat tedensko po eno uro obiskuje tudi njihova oskrbovalka. Pomoč nam pride še kako prav, pa vendar bi potrebovali, si želeli več zunanje podpore oziroma rešitev, ki bi nas nekoliko razbremenile in nam privarčevale nekaj energije.

Kljub vsem težavam, s katerimi se kot neformalni oskrbovalci srečujemo, prisotnost stare mame v naš dom prinaša izredno lepe stvari; v nas vzbuja občutek topline, sožitja, skrbi drug za drugega, varnosti. In ravno občutek varnosti se mi zdi nekaj tako primarnega in močnega, nekaj kar nam vsem pravzaprav sploh omogoča biti. Lepo je, če si zmoremo ta občutek med seboj podeliti, še posebej pa starim ljudem, ki počasi izgublajo ljudi in dejanskosti, katerih so bili vajeni, v katerih so živeli. Sama sem hvaležna za vse naše skupne trenutke, katerih upam, da bo še veliko.

Maša Budič

DOBRE PRAKSE POMOČI DRUŽINSKIM OSKRBOVALCEM V SLOVENIJI

Okrogla miza na 1. slovenski konferenci o neformalni oskrbi v Sloveniji, Brdo, 8. maja 2018, voditelj dr. Jože Ramovš

Na področju dolgotrajne oskrbe v Sloveniji zaostajamo četrto stoletja za povprečjem razvoja EU, in sicer tako država s svojo zakonodajo kakor stroke s svojo organizacijo oskrbe in z razvojem oskrbovalnih metod. Pri tem sta najbolj pereča zaostanek

sistemske pomoči družinskim in drugim neformalnim oskrbovalcem ter pomanjkanje njihovega usposabljanja. Tudi sofinanciranje zdravstvene nege v domovih za stare ljudi s strani zdravstvene zavarovalnice imamo iz časov pred 40 leti, ko je bil model, ki ga imamo, na svetu zelo napreden; podobno je z normativi in s standardi za domove, z njihovo državno centraliziranostjo ter z državnimi koncesijami za domove. Na 1. slovenski konferenci o neformalni oskrbi so bili v ospredju družinski oskrbovalci, ker so najbolj zanemarjen vidik dolgotrajne oskrbe. Drugi vidiki so bili navzoči posredno, saj je dolgotrajna oskrba danes – še bolj pa ob prihajajočih demografskih zaostritvah – lahko humana in finančno vzdržna le, če so vsi njeni vidiki in deležniki sistemsko povezani v neločljivo sinergično komplementarno celoto. To spoznanje je bilo na okrogli mizi dobrih praks posebej vidno.

Kljub temu da Slovenija na področju sistemske ureditve in organiziranosti dolgotrajne oskrbe tako zaostaja v Evropi, tudi na tem področju posamezne slovenske občine, strokovne ustanove in službe, nevladne organizacije in drugi subjekti razvijajo in izvajajo programe, ki ne zaostajajo za evropskim razvojem. Na 1. slovenski konferenci o neformalni oskrbi smo imeli okroglo mizo s 13 udeleženci, ki so predstavili dobre prakse pomoči družinskim in drugim neformalnim oskrbovalcem na svojih področjih. Zastopana so bila vsa štiri pomembna področja dolgotrajne oskrbe, podpisani pa sem okroglo mizo vodil.

1. Politika in uprava, ki odloča o sistemski ureditvi na svojem področju, skrbi za financiranje, razvoj in nadzor. Svoje dobre izkušnje lokalne politike sta prikazala župan Občine Žiri, mag. Janez Žakelj, in podžupan Občine Ivančna Gorica, gospod Tomaž Smole, iz občinskih uprav

pa gospa Katja Vogel iz Občine Kamnik in mag. Klara Golja iz Občine Kanal ob Soči.

2. Zdravstveno, socialno in druge strokovne službe, ki so pomembne za kakovostno dolgotrajno oskrbo, je prikazalo šest izkušenih strokovnjakinj: patronažno zdravstveno nego dr. Mateja Berčan, sestra z Iga, usposabljanje domačih negovalcev soavtorica knjige *Domača nega*, sestra in prof. Alojzija Fink iz Srednje zdravstvene šole v Ljubljani, socialno oskrbo na domu gospa Carmen Rajer, vodja te službe za občini Krško in Kostanjevica na Krki, fizioterapijo na domu gospa Ivanka Bižal iz Kočevja, paliativno oskrbo pa naslednji zdravnici: dr. Mateja Lopuh z vidika nacionalnega sistema in izkušenj njegovega uvajanja na Gorenjskem ter dr. Maja Ebert Moltara z Onkološkega inštituta v Ljubljani in iz programa *Metulj*.
3. Dobre izkušnje nevladnih organizacij pri pomoči družinskim oskrbovalcem so bile vidne že pri navedenih poročevalcih o političnih, upravnih in strokovnih praksah, saj se velik del strokovnih spoznanj in izkušenj lahko življenjsko ukorenini v praksi v civilnih programih na osnovi prostovoljskega dela – take primere navajata zlasti prof. Alojzija Fink, ko govori o tečajih Karitas o domači negi, in dr. Maja Ebert Moltara ob predstavitvi programa *Metulj*. Velike nevladne programe pa sta predstavili gospa Štefanija Zlobec, predsednica slovenskega združenja za pomoč pri demenci *Spominčica*, in gospa Anka Ostrman, program *Starejši za starejše* pri Zvezi društev upokojujencev Slovenije.
4. Časopisi, radio, televizija, internet in druga družbena občila imajo nepogrešljivo vlogo pri informiranju in ozaveščanju javnosti o družinskih in drugih neformalnih oskrbovalcih. Njihovo pomembno vlogo

je ob dobri praksi prikazala urednica upokojujenske revije *Vzajemnost*, mag. Jožica Dornič, omenjana sta bila tudi revija in radio *Ognjišče*, ki ozaveščanju in informiranju o staranju in oskrbi redno namenjata svoj medijski prostor.

Predavatelji so v prispevkih na tej okrogli mizi na kratko predstavili dobre prakse na svojem področju, in sicer kaj delajo, kdo in kako dela ter za koga in od kdaj, in svoje načrte za nadaljnji razvoj. Ti, ki so poročali, imajo v slovenskem prostoru sloves, da to, o čemer so govorili, delajo v praksi res dobro, inovativno in zavzeto. V Sloveniji poznamo še druge, ki so dobri na tem področju; v reviji *Kakovostna starost* so se nekateri od njih že poglobljeno predstavili, zlasti v obsežnih intervjujih. Omejitev na zgoraj omenjene je narekovalo dejstvo, da že štirinajst referentov v enem sklopu presega običajni čas za tak prikaz, zlasti pa kriterij, da pri tej okrogli mizi zajamemo vsa področja deležnikov celostne razbremenilne pomoči družinskim in drugim neformalnim oskrbovalcem v sodobni dolgotrajni oskrbi – torej javne in civilne organizacije ter pomembna nova znanja in strokovne službe, ki zagotavljajo skupaj z neformalnimi in formalnimi oskrbovalci ter oskrbovanci human, razvojno naravnani in finančno vzdrženi sistem dolgotrajne oskrbe.

Ko boste prebrali naslednjih trinajst avtorskih prispevkov s te okrogle mize, boste verjetno navdušeni, kakor smo bili jaz, 250 udeležencev konference – med njimi polovica družinskih oskrbovalcev, predsednik evropskega združenja EUROCARERS ter številni znanstveni, upravni in politični udeleženci konference. Spoznali boste občine, strokovne službe in nevladne organizacije z vidika njihovega uspešnega dela na področju dolgotrajne oskrbe v celoti, posebej pa njihovo inovativno delo za pomoč 200.000 družinskim oskrbovalcem, ki po vsej Sloveniji

na svojih domovih oskrbujejo nad 60.000 starostno onemoglih, kronično bolnih ali invalidnih ljudi.

dr. Jože Ramovš

OBČINA ŽIRI DELA ZA CELOVITO DOLGOTRAJNO OSKRBO V KRAJU

Občina Žiri s 5.000 prebivalci je najjužnejša gorenjska občina. Dobra infrastruktura, nizka brezposelnost, visoka rodnost in visok odstotek mlade populacije jo uvrščajo med najrazvitejše slovenske občine. Po deležu starejših smo podobno kot drugod po Sloveniji in v razviti Evropi priča hitremu staranju populacije. V letu 2011 sem nastopil prvi županski mandat ob 17 % deležu starejših od 65 let. V letošnjem letu je ta delež za 2 % večji – sto ljudi več, presegel je že 19 %.

Ne preseneča, da ima med društvi v Žireh največ članov društvo upokojencev. Ti skrbijo za svoje člane. Starejšim pa pomagajo tudi v društvu invalidov in borcev, pri Rdečem križu in Karitasu.

V domovih za starejše je med 30 in 40 naših občanov. Ker nimamo svojega doma, so razseljeni od Primorske do Prekmurja. V Žireh si prebivalci že več kot dve desetletji prizadevajo za izgradnjo doma za starejše. V letu 2008 je podjetje DEOS pridobilo koncesijo, a je zaradi nasprotovanja sosedov projekt doma za starejše s kapaciteto 150 postelj propadel po pridobitvi koncesije in gradbenega dovoljenja.

Organizirano pomoč na domu letno prejema dobrih 20 občanov. Pomoč vodi 30 kilometrov oddaljen Center slepih, slabovidnih in starejših Škofja Loka. Lani je bilo med prejemniki pomoči tri četrtine žensk, že tretjina prejemnikov je bilo starejših od 90 let.

V letu 2010 sem se kot novoizvoljeni župan osebno vključil v zgodbo. Prizadevamo

si za sodobno rešitev celostne oskrbe v medgeneracijskem središču, ki bo združevalo celotno področje staranja in sožitja med generacijami v občini. Pri tem nam je v veliko pomoč strokovno vodenje in svetovanje Inštituta Antona Trstenjaka in podjetja Firis Imperl.

Koraki v smer rešitve izziva staranja so naslednji.

- V letu 2011 je bila izvedena mednarodna arhitekturna delavnica za umestitev medgeneracijskega središča v Žireh pod vodstvom prof. dr. Lučke Ažman Momirski. Na podlagi študije je bila lani izdelana idejna zasnova doma za 56 oseb, investitorju Orpea pa je bila podeljena stavbna pravica.
- V letih 2011–2015 smo aktivno sodelovali z enim od ljubljanskih domov za starejše, da bi v Žireh zgradil dislociran oddelek. Tik pred podpisom pisma o nameri je projekt zastal.
- Leta 2015 smo pristopili k svetovnemu gibanju *Starosti prijaznih občin*. Od takrat Inštitut Antona Trstenjaka vsako leto izvede najmanj eno izobraževanje. Odlično sprejeto je bilo šolanje za družinske oskrbovalce. V okviru gibanja deluje Častni odbor Starosti prijazne občine Žiri. Člani se na letnem srečanju pogovorimo o ukrepih in aktivnostih za izboljšanje pomoči na področju staranja. Sprejeti sklepi so podlaga za ukrepe, kakršni so bili postavitev klopic, znižanje pločnikov ipd. Odbor je dobra vez občine z občani in igra pozitivno vlogo.

Več let v okviru Rdečega križa delujeta dve skupini za samopomoč, tretja skupina se ustanavlja. Društvo upokojencev že deset let izvaja program *Starejši za starejše*; samo v lanskem letu so prostovoljke opravile nad 500 obiskov starejših. Z Rdečim križem in s Karitasom organiziramo tradicionalna